

Omdat dit voor veel wanpraktijken en klachten zorgde, werd de advocatuur enkele jaren later opnieuw schoorvoetend ingevoerd. Bij wet van 22 ventôse jaar XII (13 maart 1804) werd het beroep van advocaat weer gereguleerd, maar er was geen sprake meer van een “Orde”. De herinvoering van de advocatuur gebeurde zeker niet van harte, maar uit noodzaak. Napoleon had immers geen hoge pet op van de advocaten. Bekend is zijn legendarische uitspraak: *“J’aime mieux de ne rien faire que de m’ôter les moyens de prendre des mesures contre ce tas de bavards, artisans de révolutions, et qui ne sont inspirés presque tous que par le crime et la corruption”*²².

4. Het decreet van 14 december 1810 voorzag opnieuw – en dus 20 jaar na de afschaffing ervan – in de invoering van advocatenordes, maar wel onder de voorwaarde dat deze door de magistratuur zouden worden gecontroleerd. De advocaat diende de eed af te leggen *“d’obéissance aux constitutions de l’Empire et fidélité à l’Empereur”*. Er kwam niet alleen een tableau en een tuchtreglement, maar ook een tuchtraad in iedere stad met meer dan 20 advocaten waar een rechtbank en/of het hof gevestigd was. Van een echt onafhankelijke Orde was evenwel geen sprake, nu het de Procureur-Generaal was die de Stafhouder en de leden van de tuchtraad benoemde, weliswaar op basis van een door de advocaten verkozen lijst²³. Een dergelijke tuchtraad diende in te staan voor het bewaren van de eer van de Orde van Advocaten, voor het handhaven van de principes van rechtschapenheid en kiesheid en voor het tuchtrechtelijk sanctioneren van inbreuken gepleegd en fouten begaan door advocaten en diende daarbij bijzondere aandacht te besteden aan de zeden en het gedrag van de stagiairs²⁴. De deontologie werd op grond daarvan bij koninklijke besluiten geregeld²⁵. Om het met de woorden van Jo Stevens te zeggen: *“Het tuchtrecht was geen advocatenrecht. Het waren de prinsen, later de parlementen, kortom de overheid die de regels ervan bepaalden. Daarnaast waren er gewoonte-rechtelijke regels”*²⁶.

In de door Napoleon uitgewerkte structuur was enkel plaats voor wat we nu lokale Ordes noemen. Er bestond geen bovenstructuur. Er moet daarbij onmiddellijk worden opgemerkt dat reeds op het einde van de 19de eeuw sommige vooraanstaande tenoren van de balie opriepen om ook bovenlokaal actief te zijn. In 1886 werd in het verlengde daarvan de “*Fédération des avocats belges*” opgericht, die in 1897 zelfs een eerste internationaal congres organiseerde.

Vanaf het begin van de 20ste eeuw zouden, als gevolg van de steeds betere communicatiemiddelen en de verhoogde mobiliteit de Stafhouders van het land regelmatig op informele wijze samenkomen onder de naam “*Conférence des bâtonniers*”²⁷. Die contacten werden vanaf de tweede wereldoorlog intenser. De Stafhouders kwamen samen “*chaque fois que des problèmes intéressant l’Ordre des avocats ou la Justice (requièrent) cette prise de contact et cet échange d’informations*”. In 1955 zal de oud-Stafhouder van Mons in de *Journal des Tribunaux* een opgemerkte oproep doen om die vergaderingen verder uit te bouwen. “*Ces contacts ont été tellement fructueux qu’il n’est pas excessif de dire que les bâtonniers tiennent ici entre leurs mains, sans rien bousculer, sans rien demander à personne, le moyen de percer enfin des fenêtres entre les murailles qui entourent les ordres d’avocats*”²⁸.

5. Met de invoering van het Gerechtelijk Wetboek (de wet van 10 oktober 1967) werd de Nationale Orde van Advocaten opgericht. De Koninklijk Commissaris van Reepinghen, die het wetsontwerp had voorbereid, beschouwde die innovatie als een “*dringende noodwendigheid*”²⁹. De structuur en de bevoegdheden van die nationale raad waren een compromis tussen enerzijds de verdedigers van de oude autonomie van de lokale balies en anderzijds van zij die de noodzaak benadrukten om tot eenvormige beroepsregels voor gans het land te komen.

Reeds van bij de oprichting werd het duidelijk dat het raderwerk van de Nationale Orde knarste ingevolge oeverloze onderlinge discussies en Byzantijnse bevoegdheidsbetwistingen. Bovendien bleek de

Nationale Orde vaak niet in staat in te spelen op de juridische en maatschappelijke actualiteit door een duidelijk en eensgezind standpunt in te nemen, onder meer als gevolg van de zware stemprocedure die telkens een tweederdemeerderheid vereiste en een meerderheid binnen elke taalgroep, waardoor elke taalgemeenschap over een vetorecht beschikte³⁰.

De Nationale Orde zou tijdens de 30 jaar van haar bestaan uiteindelijk slechts 27 unificerende reglementen uitvaardigen. De reglementen waren overigens van sterk ongelijk belang. Het reglement inzake de vertrouwelijkheid van de briefwisseling tussen de advocaten is het enige wetgevend werk dat ook nu nog relevant is³¹.

Het immobilisme leidde er bijvoorbeeld toe dat de advocatuur volledig afwezig bleef in het maatschappelijk debat dat België vanaf 1996 lange tijd in zijn greep hield na de affaire Dutroux. De magistratuur, die op dat ogenblik nochtans gebukt ging onder een strenge en conservatieve hiërarchie, slaagde er wel in om de rechterlijke macht te laten participeren aan het debat omtrent de hervorming van Justitie. Dit zorgde voor wrevel bij veel advocaten, die met lede ogen moesten toezien dat de balies er niet in slaagden hun stem te laten horen³².

6. In 1997 hebben de Vlaamse Stafhouders (met uitzondering evenwel van de Stafhouder van de balie van Gent) de verklaring van 's Gravenwezel ondertekend, waar ze *“herhalen dat de werking van de Nationale Orde van advocaten niet voldoet o.m. door de gebrekkige functionering van het bureau”* en waarop ze beslisten *“een zelfstandige Vlaamse Raad van advocaten op te richten die de belangen van hun respectievelijke balies in de toekomst zal behartigen. Ze zullen onverwijld allen initiatieven nemen om het daartoe vereiste wettelijk kader te creëren”*.

De werking van de Nationale Orde van Advocaten werd volledig lamgelegd³³ en op 8 februari 1998 is de “Vereniging van Vlaamse Balies” (VVB)³⁴ opgericht³⁵, die later (door de wet van 4 juli 2001)

wettelijke erkenning kreeg als Orde van Vlaamse Balies. Door die wet werd de feitelijke vereniging “VVB” vervangen door de Orde van Vlaamse Balies (samen met de “Ordre des barreaux Francophones et Germanophone”). De bovenstructuur van de advocatuur bestaat sindsdien dus uit twee communautaire Ordes. Eerder symbolisch is er boven deze twee Ordes nog een overlegorgaan, de Federale Raad van de Balies, die echter nauwelijks iets voorstelt³⁶.

Tijdens de parlementaire behandeling van de wetwijziging was er vooral aandacht voor de wijze waarop een einde moest komen aan de crisis binnen de zieltogende Nationale Orde. Omdat er in het noorden en het zuiden van het land grote onenigheid bestond over de wijze waarop de advocatuur moest worden georganiseerd (de Franstaligen wilden een bovenlokale structuur met Stafhouders, terwijl de Vlamingen naar Nederlands model een rechtstreeks door de advocaten verkozen algemene vergadering wensten) was er vooral aandacht voor het herstellen van een beter functionerende bovenlokale structuur, zonder dat de wetgever aandacht besteedde aan de principiële vraag hoe die zich moet verhouden tot de andere staatsmachten. De grote vrijheid die door de wetgever aan de communautaire Ordes werd gegeven om hun eigen werking te organiseren was dus niet ingegeven door principiële motieven, maar was veeleer het gevolg van de feitelijke impasse die toen maakte dat er geen overeenstemming kon worden bereikt tussen Nederlandstaligen en Franstaligen.

Het resultaat van de wet van 4 juli 2001 is wel dat de advocatuur een volledig zelfregulerend systeem heeft.

7. Tijdens de eerste jaren van de Orde van Vlaamse Balies was er zeker sprake van enige euforie. De OVB werd “*de vaste gesprekspartner van de balie, het parlement, de minister van Justitie, de magistratuur, de media en het publiek*”³⁷. Toch bleek ook al na enige tijd dat de nieuwe structuur in hetzelfde bedje ziek was als de zo verfoeide Nationale Orde. De toenmalige voorzitter van de OVB, Jo Stevens, moest in